

Sygn. akt III AUa 560/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
Sędziowie:	SSA Ewa Cyran (spr.) SSA Marek Borkiewicz
Protokolant:	st.sekr.sądowy Alicja Karkut

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2012 r. w Poznaniu

sprawy z odwołania **Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanych: I. K., K. K. (1), D. L. (1), M. W., A. L., E. M., A. M. (1), A. M. (2), A. B., M. O., A. P., E. S., H. Ś. (1), L. L., R. S. (1), I. W., E. W. (1), G. Ł. (1), A. N., D. W., Z. I. (1), A. C. (1), G. B. (1), J. C. (1), A. C. (2), A. C. (3), A. G., D. G., S. J. (1), H. S., E. K., D. J., K. K. (2)

o składki

na skutek apelacji odwołującej Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w K.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koninie

z dnia 14 lutego 2012 r. sygn. akt III U 259/11

o d d a l a apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 lutego 2011 r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. Inspektorat w K. dokonał w stosunku do płatnika składek Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w K. przypisu składek :

- na ubezpieczenia społeczne za miesiące maj, październik, listopad 2007 r. oraz maj, październik, grudzień 2008 r. w kwocie 17.250,94 zł, odsetki na dzień wydania decyzji wynoszą 4.346,60 zł,

- na ubezpieczenie zdrowotne za miesiące maj, październik, listopad 2007 r. oraz maj, październik, grudzień 2008 r. w kwocie 4.148,25 zł, odsetki na dzień wydania decyzji wynoszą 1.028 zł,

- na Fundusz Pracy za miesiące maj, październik, listopad 2007 r. oraz maj, październik, grudzień 2008 r. w kwocie 1.337,80 zł, odsetki na dzień wydania decyzji wynoszą 336,70 zł.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wyjaśnił, że w trakcie przeprowadzonej kontroli u płatnika składek stwierdzono, że płatnik składek wypłacił pracownikom pomoc finansową z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w latach 2007 – 2008 - świadczenia o charakterze finansowym z okazji Dnia Edukacji Narodowej, Świąt Bożego Narodzenia od których nie odprowadził składek. Obowiązek odprowadzenia składek wynika z faktu, iż wysokość przyznanych świadczeń o charakterze finansowym nie została uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z Funduszu.

Od powyższej decyzji odwołanie wniosła Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w K. domagając się jej uchylenia. Zdaniem odwołującej przy przyznawaniu świadczeń z funduszu świadczeń socjalnych nie zostały naruszone przepisy ustawy z dnia 4.03.1994 r. o zakładowym funduszu socjalnym bowiem ustawa ta nie określa jednoznacznie kryteriów przyznawania świadczeń socjalnych. Ponadto w ocenie odwołującej kryterium wymiaru czasu pracy określa dochód osiągniany przez pracownika i tym samym stanowi podstawę przyznawania świadczeń.

Sąd Okręgowy wezwał ubezpieczonych - G. B. (1), J. C. (1), A. C. (2), A. C. (3), A. C. (1), A. G., D. G., Z. I. (1), S. J. (1), D. J., H. S., E. K., K. K. (2), I. K., K. K. (1), D. L. (1), M. W., A. L., G. Ł. (1), E. M., A. M. (1), A. M. (2), A. B., A. N., M. O., A. P., E. S., H. Ś. (1), L. L., R. S. (1), D. W., I. W., E. W. (1) - do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych.

Sąd Okręgowy w Koninie Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z dnia 14 lutego 2012 r. (sygn. akt.: III U 259/11):

1. oddalił odwołanie;
2. zasądził od odwołującej na rzecz organu rentowego kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w K. jest płatnikiem składek dla zatrudnionych tam pracowników. U płatnika składek utworzony jest zakładowy fundusz świadczeń socjalnych i w spornym okresie (tj. w latach 2007 - 2008) obowiązywał regulamin gospodarowania środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w Publicznej Bibliotece Pedagogicznej w K. zatwierdzony dnia 11.05.2005 r. W punkcie III powyższego Regulaminu określone zostały zasady wykorzystania środków funduszu, a jako zasadę przyjęto, że wykorzystanie środków funduszu jest zróżnicowane zależnie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Ze środków funduszu były finansowane m.in. :

- świadczenia urlopowe wypłacane pracownikom pedagogicznym w wysokości 37% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim,
- „wczas pod gruszą” dla pracowników administracyjno-obsługowych, emerytów i rencistów,
- imprezy okolicznościowe : Dzień Dziecka, Dzień Edukacji Narodowej.

Jeśli chodzi o wypłatę świadczenia „wczasów pod gruszą” to miały być one wypłacane co roku do 15 czerwca danego roku pracownikom administracyjno-obsługowym, emerytom i rencistom po wcześniejszym złożeniu podania a wysokość tych świadczeń wynosiła :

- dla pracowników administracyjno-obsługowych 3/4 kwoty świadczenia urlopowego wypłacanego pracownikom pedagogicznym, a wysokość tego świadczenia miała zależeć od wymiaru czasu pracy zawartego w umowie (bez godzin ponadwymiarowych) natomiast dla emerytów i rencistów kwota przewidziana w preliminarzu wydatków. Imprezy okolicznościowe (Dzień Dziecka i Dzień Edukacji Narodowej) miały być finansowane w postaci bonów towarowych

dla dzieci od 0-18 lat w wysokości określonej w preliminarzu natomiast Dzień Edukacji Narodowej dla pracowników proporcjonalnie do zatrudnienia, a dla emerytów i rencistów w wysokości ustalonej w preliminarzu.

Członkami Komisji Socjalnej ZFŚS w spornym okresie były: E. W. (1) (przewodnicząca Komisji), G. B. (1) - pracownik księgowości, M. O. - przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej, H. S.- przedstawiciel nauczycieli i pracowników filii, Z. M. - przedstawiciel grupy emerytów i rencistów. Ponadto członkiem Komisji socjalnej była też dyrektor odwołującej do 31.08.2007 r. Z. K. a od dnia 1.09.2007 r. D. J.. Pracownicy nie składali wniosków o przyznanie im świadczeń z funduszu socjalnego w postaci bonów z okazji Dnia Edukacji Narodowej, bonów z okazji Bożego Narodzenia ani też dofinansowania z tytułu „wczasów pod gruszą”, nie składali także oświadczenia o swojej sytuacji materialnej i rodzinnej ani oświadczeń o dochodach na członka rodziny pracownika.

W dniu 23 maja 2007 r. odbyło się posiedzenie komisji socjalnej, na którym komisja zatwierdziła plan wydatków funduszu socjalnego na rok 2007 i zatwierdziła m.in. do wypłaty: bony z okazji Dnia Dziecka w wysokości 370 zł dla każdego dziecka, świadczenia urlopowe dla nauczycieli w wysokości po 803,60 zł dla pracowników zatrudnionych na 1 etat oraz 402,30 zł dla pracowników zatrudnionych na 1/2 etatu. Ponadto komisja zatwierdziła do wypłaty „wczasy pod gruszą” dla pracowników administracji i obsługi w wysokości po 604 zł dla pracowników zatrudnionych na 1 etat, w wysokości 453 zł dla pracowników zatrudnionych na 3/4 etatu i po 302 zł dla pracowników zatrudnionych na 1/2 etatu, natomiast „wczasy pod gruszą” dla emerytów i rencistów zatwierdzono w wysokości 300 zł od osoby. Zgodnie z listą wypłat pracownicy G. B., J. C., S. J., D. L., G. Ł., E. S., E. W. otrzymali wypłaty z tego tytułu w wysokości 604 zł brutto, natomiast pracownicy zatrudnieni na 1/2 etatu Z. I., R. S., H. Ś. otrzymali kwoty 302 zł, a K. K. zatrudniona na 3/4 etatu otrzymała świadczenie w wysokości 453 zł. Tak więc komisja socjalna przyznając to świadczenie kierowała się wyłącznie wymiarem czasu pracy i nie badała innych okoliczności.

W dniu 19 września 2007 r. odbyło się posiedzenie komisji socjalnej, na którym komisja zatwierdziła do realizacji z funduszu socjalnego zakup bonów z okazji DEN w wysokości : dla pracowników zatrudnionych na 1 etat po 250 zł, dla pracowników zatrudnionych na 3/4 etatu po 190 zł, dla pracowników zatrudnionych na 1/2 etatu po 130 zł, dla emerytów w wysokości 300 zł. Bony z okazji Dnia Edukacji Narodowej zostały wypłacone pracownikom w październiku 2007 r. zgodnie z ustalonymi zasadami. Tak więc i w tym przypadku jedynym czynnikiem różnicującym wysokość bonów przyznanych pracownikom był wymiar czasu pracy. Wszyscy pracownicy zatrudnieni na cały etat otrzymali bon w wysokości 250 zł (łącznie 27 osób), pracownicy zatrudnieni na pół etatu otrzymali bon w wysokości 130 zł (4 osoby), a pracownica K. K. zatrudniona na 3/4 etatu otrzymała bon w wysokości 190 zł.

W dniu 21 listopada 2007 r. komisja socjalna przyznała pracownikom pomoc socjalną finansowaną z funduszu socjalnego w postaci bonów towarowych z okazji Bożego Narodzenia. Podobnie jak w przypadku omówionych wyżej świadczeń także i w tym przypadku wysokość bonów była zróżnicowana wyłącznie wymiarem czasu pracy : wszyscy pracownicy zatrudnieni na cały etat otrzymali bony w wysokości 220 zł, pracownicy zatrudnieni na 1/2 etatu otrzymali bon w wysokości 110 zł natomiast pracownica zatrudniona na 3/4 etatu otrzymała bon w wysokości 160 zł.

W dniu 7 maja 2008 r. komisja socjalna zatwierdziła do realizacji następujące świadczenia :

- zakup bonów z okazji Dnia Dziecka w wysokości 400 zł brutto dla każdego dziecka,
- wypłatę świadczeń urlopowych dla nauczycieli w wysokości po 906,61 zł dla pracowników zatrudnionych na 1 etat oraz w wysokości po 453,31 zł dla pracowników zatrudnionych na 1/2 etatu,
- wypłatę „wczasów pod gruszą” dla pracowników administracji i obsługi w wysokości po 680 zł dla pracowników zatrudnionych na 1 etat, w wysokości po 510 zł dla pracowników zatrudnionych na 3/4 etatu i w wysokości po 340 zł dla pracowników zatrudnionych na 1/2 etatu,
- wypłatę wczasów pod gruszą dla emerytów i rencistów w wysokości 320 zł.

Jak wynika z listy wypłaty świadczenia z tytułu wczasów pod gruszą wszyscy pracownicy zatrudnieni w pełnym wymiarze otrzymali kwoty w wysokości 680 zł, trzy pracownice zatrudnione na 1/2 etatu otrzymały kwoty 340 zł, natomiast K. K. zatrudnionej na 3/4 etatu wypłacono z tego tytułu kwotę 510 zł.

W dniu 17 września 2008 r. na posiedzeniu komisji socjalnej zatwierdzono do realizacji wypłatę m.in. zakupu bonów z okazji Dnia Edukacji Narodowej w wysokości :

dla pracowników zatrudnionych na 1 etat - po 300 zł,

dla pracowników zatrudnionych na 3/4 etatu - po 240 zł,

dla pracowników zatrudnionych na 1/2 etatu - po 150 zł,

dla emerytów i rencistów - po 280 zł.

W czasie posiedzenia komisji padł wniosek by osoby uprawnione składały oświadczenia o wysokości dochodów w rodzinie co usprawniłoby pracę komisji przy podejmowaniu decyzji. Jak wynika z protokołu posiedzenia komisji uzgodniono wówczas, by wprowadzić druk oświadczenia o dochodzie, które miałyby być składane w styczniu każdego roku (chyba, że sytuacja ulegnie pogorszeniu wówczas oświadczenie miałyby być złożone ponownie). Wprowadzenie zmian miało nastąpić na następnym posiedzeniu komisji w formie aneksu do regulaminu bądź też zmiany całego regulaminu. Wypłata bonów towarowych z okazji Dnia Edukacji Narodowej nastąpiła w październiku 2008 r. zgodnie z regulami ustalonymi na posiedzeniu komisji tj. pracownicy zatrudnieni w pełnym wymiarze otrzymali bon o wartości 300 zł, pracownicy zatrudnieni na pół etatu otrzymali bon o wartości 150 zł, a pracownica zatrudniona na 3/4 etatu otrzymała bon o wartości 240 zł.

W grudniu 2008 r. komisja socjalna przyznała pracownikom bony z okazji Bożego Narodzenia, przyznawanie bonów odbyło się jednak według dotychczasowych zasad a wartość bonów była uzależniona od wymiaru czasu pracy. Wszyscy pracownicy zatrudnieni na 1 etat otrzymali bon o wartości 160 zł, cztery pracownice otrzymały bon o wartości 80 zł i dotyczyło to pracownic, które były zatrudnione na 1/2 etatu, natomiast K. K. zatrudniona na 3/4 etatu otrzymała bon o wartości 120 zł.

Od wypłaconych pracownikom świadczeń nie naliczono składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz Fundusz Pracy.

W dniu 28 stycznia 2009 r. uchwalony został nowy regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w Publicznej Bibliotece Pedagogicznej w K. i jej Filii, który zaczął obowiązywać od dnia 4.02.2009 r. Zgodnie z treścią nowego regulaminu przyznawanie świadczeń miało odbywać się na wniosek osoby uprawnionej i przyznawanie i wysokość świadczeń uzależniona została od sytuacji życiowej, rodzinnej, materialnej osoby uprawnionej za wyjątkiem świadczeń urlopowych nauczycieli, które są wypłacane zgodnie z treścią art. 53 ust.1a Karty Nauczyciela. Regulamin wprowadził wymóg składania pisemnego wniosku na przewidzianych drukach a podstawę do przyznania świadczeń stanowiła wysokość dochodu przypadającego na osobę w rodzinie wskazana w pisemnym oświadczeniu oraz sytuacja rodzinna i życiowa. Regulamin określił też jakie dochody powinny być ujęte w oświadczeniu pracownika. W załączniku nr 2 do regulaminu zawarto wzór wniosku o przyznanie świadczenia socjalnego, w którym jednocześnie znalazło się oświadczenie pracownika o ilości osób pozostających we wspólnym gospodarstwie i średnim miesięcznym dochodzie na osobę w rodzinie w stosunku od minimalnego wynagrodzenia tj. pracownik miał określić czy średni miesięczny dochód z ostatnich 3 miesięcy na osobę w rodzinie wynosił nie więcej niż minimalne wynagrodzenie za pracę lub powyżej minimalnego wynagrodzenia za pracę. Po wprowadzeniu przedmiotowego regulaminu w życie pracownicy odwołującej składali wnioski o przyznanie świadczeń socjalnych z funduszu oraz oświadczenia o dochodzie. W maju 2009 r. wypłacono pracownikom dofinansowanie wycieczki urlopowej - wczasy pod gruszą : w wysokości po 620 zł jeśli dochód na osobę w rodzinie nie przekroczył minimalnego wynagrodzenia a pracownikom, których dochód przekroczył minimalne wynagrodzenie wypłacono dofinansowanie w wysokości 590 zł. Podobnie z okazji Bożego Narodzenia komisja przyznała pracownikom bony w dwóch wysokościach : bon o wartości 420 zł

przysługiwał pracownikom, którzy złożyli oświadczenie, że dochód na osobę w rodzinie nie przekroczył minimalnego wynagrodzenia oraz bon o wartości 400 zł, dla pracowników, których dochód na osobę w rodzinie przekroczył minimalne wynagrodzenie.

W październiku 2010 r. pozwany przeprowadził u płatnika składek - Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w K. - kontrolę w zakresie m.in. prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. W czasie kontroli pracownik ZUS badał także zasady wypłaty świadczeń socjalnych, treść regulaminu. Dyrektor odwołującej złożyła wówczas wyjaśnienia do protokołu, z których wynikało, że komisja socjalna badała sytuację materialną i rodzinną pracowników przed przyznaniem świadczeń i jednocześnie zakładała, że sytuacja wszystkich pracowników jest porównywalna. Potwierdziła, że wysokość świadczeń była uzależniona od wymiaru czasu pracy a świadczenia dla dzieci uzależnione były od ilości dzieci. Dyrektor odwołującej potwierdziła także, że od 2009 r. obowiązuje nowy regulamin, który zobowiązuje pracowników do składania wniosków oraz oświadczeń o dochodach i wniosków. W protokole pokontrolnym pozwany stwierdził, że płatnik składek w roku 2007-2008 wypłacił pracownikom świadczenia finansowane z funduszu socjalnego m.in. z okazji Dnia Edukacji Narodowej i Bożego Narodzenia, które były przyznawane bez uwzględnienia kryterium dochodowego, a wysokość świadczeń była uzależniona od wymiaru czasu pracy. Jednocześnie od wartości przekazanych świadczeń nie naliczono składek na ubezpieczenie. Zastrzeżenia płatnika składek do ustaleń protokołu kontroli nie zostały uwzględnione, a po zakończeniu postępowania wyjaśniającego pozwany wydał zaskarżoną decyzję.

Na podstawie powyżej przedstawionego stanu faktycznego, Sąd I instancji wydał powyższy wyrok uznając, iż odwołanie nie jest zasadne.

Sąd Okręgowy argumentował w uzasadnieniu, iż u odwołującej w spornym okresie czasu obowiązywał Regulamin ZFŚS, który stwierdzał, że wykorzystanie Funduszu jest zróżnicowane zależnie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Określając jednak szczegółowo zasady przyznawania świadczeń z funduszu w postaci dofinansowania „wczasów pod gruszą”, bonów z okazji Dnia Dziecka i Dnia Edukacji Narodowej stwierdzono, że ich wysokość będzie proporcjonalna do wymiaru zatrudnienia.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że pracownicy nie składali żadnych wniosków i oświadczeń pisemnych o dochodach, a wypłacone przez płatnika składek świadczenia w maju, październiku i listopadzie 2007 roku oraz w maju, październiku i grudniu 2008 r. nie zależały od kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej - w tym wysokości dochodu na członka rodziny, a o wysokości przyznanej pomocy finansowej decydował wyłącznie wymiar czasu pracy pracownika. Świadczenia w postaci przyznanych bonów oraz dofinansowanie „wczasów pod gruszą” nie było zatem różnicowane z powołaniem na sytuację materialną, rodzinną i wysokość dochodu na członka rodziny. Odwołująca nie przedłożyła dowodu odmiennego, a zeznania członków komisji socjalnej, w których twierdzili, że badali wspomniane okoliczności okazały się nieprzekonujące. Poza tym wiedza oparta na przypuszczeniach czy ogólnych informacjach, jakimi mieli dysponować członkowie Komisji (ze znajomości z pracownikami), nie jest wystarczająca dla przyjęcia, iż pracodawca przy przyznawaniu świadczeń kierował się kryterium socjalnym. Nie zachowały się też żadne dokumenty świadczące o tym, iż te okoliczności były brane pod uwagę przy przyznawaniu świadczeń.

Jedynym kryterium różnicującym wysokość świadczeń z funduszu socjalnego był fakt zatrudnienia w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy przy czym pracownik zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy dostawał świadczenie w wyższej wysokości niż pracownik zatrudniony w niepełnym wymiarze. Z zasady pracownik zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu ma niższe wynagrodzenie od pracownika zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy i sam ten fakt powinien powodować przyznanie wyższego świadczenia z funduszu. Oczywiście zasada ta może ulec zmianie w zależności od tego czy pracownik ma jeszcze inne źródła dochodu ale wymaga to szczegółowego ustalenia wysokości dochodu i dopiero wtedy porównania go z dochodem pracownika zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy. Takiej analizy członkowie komisji socjalnej nie przeprowadzali a pomimo tego pracownikom zatrudnionym na pół etatu przyznawali połowę świadczenia przysługującego pracownikowi zatrudnionemu na pełen etat. Zróżnicowanie wysokości wypłaconych świadczeń wynikało więc z faktu pracy w niepełnym lub pełnym wymiarze

czasu pracy, a nie było uzależnione od sytuacji rodzinnej, materialnej czy życiowej uprawnionego, w tym wysokości dochodu na członka rodziny. Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w K. przyznając te świadczenia nie zastosowała kryteriów z art. 8 ustawy o ZFSS, a świadczenia wypłacone w oderwaniu od tzw. kryterium socjalnego, nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne - a zatem nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych tj. zwolnieniom od obowiązku opłacania składek.

Jeśli zatem wypłacone świadczenia nie spełniają kryterium uznania je za świadczenia socjalne, stanowią one przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, zgodnie z powołanymi wyżej przepisami.

Wyrok ten w całości apelacją zaskarżył odwołujący płatnik składek Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w K. zarzucając naruszenie:

- art. 29 (2) § 1 ustawy kodeks pracy, poprzez nieuwzględnienie zasadności zastosowania przez odwołującego zasady proporcjonalności przy przyznawaniu świadczeń socjalnych;

- art. 18 (3) a ustawy kodeks pracy poprzez nieuwzględnienie zasadności zastosowania przez odwołującego zasady równego traktowania w zatrudnieniu;

- art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, w zw. z art. 8, ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r o zakładowych funduszach świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r., Nr 70, poz. 335 ze zm.), poprzez błędne przyjęcie, iż wypłaty z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowiły dochód, co w konsekwencji doprowadziło do nieuzasadnionego naliczenia składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe i Fundusz Pracy;

- art. 53, ust. 1 a ustawy Karta Nauczyciela, poprzez nieuwzględnienie zasadności ustalenia wysokości świadczenia urlopowego w wysokości odpisu podstawowego, o którym mowa w przepisach o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ustalonego proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy i okresu zatrudnienia nauczyciela w danym roku szkolnym,

- naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, w szczególności art. 233 k.p.c, poprzez pominięcie dowodu w postaci kontroli przeprowadzonej u odwołującego przez ZUS O/P., dotyczącej prawidłowości, rzetelności obliczania i potrącania składek przeprowadzone w styczniu 2007 roku. Oparciu się w rozstrzygnięciu sprawy jedynie na dowodach niekorzystnych dla odwołującego. Ocenie sprawy jedynie na części ujawnionych okoliczności.

Wskazując na powyższe zarzuty odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie decyzji z dnia 17.02.2011 r. w całości i orzeczenie co do kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa radcowskiego za obie instancje wg norm przepisanych.

Pozwany organ rentowy nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się bezzasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I Instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, które tutejszy Sąd w pełni podziela i przyjmuje za własne bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Istota sporu w analizowanej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy prawidłowo organ rentowy uznał, iż od wypłaconych pracownikom Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w K. świadczeń z ZFŚS należy odprowadzić składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Na wstępie niniejszych rozważań, należało powołać podstawy prawne orzeczenia.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Wskazać należy, iż to pracodawca gospodaruje środkami funduszu, dokonuje podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowane z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Oznacza to, co należy uwzględnić w zakładowych regulaminach świadczeń socjalnych, że, przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy brać pod uwagę dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem.

Sąd Najwyższy w wyroku z 6 lutego 2008 r. II PK 156/07 (OSNP 2009/7-8/96) wskazywał w uzasadnieniu :”Możliwe jest przyjęcie średniego dochodu na członka rodziny jako usprawiedliwionego kryterium oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych bo jest to obiektywnie czytelny i miarodajny sposób oceny zasadności ubiegania się o świadczenia z tego funduszu”.

Z kolei w literaturze ujęto następujące poglądy doktryny:

- Danuta Fyszemberg wyjaśnienia (Sł.Pracow.1997.2.20):

„Określając sytuację materialną (art. 8 ustawy z 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych) zakład pracy powinien uwzględnić nie tylko wynagrodzenie otrzymywane przez pracownika w danym zakładzie”.

- Monika Mrozowska artykuł (Pr.Pracy.2001.11.10):

„Ustalając regulamin dysponowania funduszem trzeba pamiętać o podstawowej zasadzie: przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. [...]

Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy brać pod uwagę dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem”.

- Arkadiusz Sobczyk artykuł (PiZS.1996.8-9.85):

„Wydatkowanie kwot z Funduszu niezgodnie z ustawą będzie miało miejsce zarówno wtedy, gdy pracodawca przeznaczy je na cele ekonomiczne swojego zakładu, jak również wtedy, gdy ulegnie naciskom związków i wypłaci wszystkim pracownikom premie świąteczne lub na cele o podobnym niesocjalnym charakterze, nie stosując kryteriów z art. 8 ustawy”.

- Jadwiga Stefaniak wyjaśnienia (Sł.Pracow.2001.4.14):

„Na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych - przyznanie świadczenia oraz jego wysokość uzależnia się od spełniania przez osobę uprawnioną kryteriów socjalnych, z których najważniejszym jest sytuacja materialna. Ponieważ przepisy ustawy nie określają sposobu dokumentowania dochodów pracowników do celów socjalnych, pracodawca może i powinien, według zasad przyjętych w wewnętrznym regulaminie, poprosić o oświadczenie o sytuacji dochodowej pracownika i członków jego rodziny. Bowiem o sytuacji materialnej pracownika decydują nie tylko jego zarobki w firmie, ale także sytuacja dochodowa osób, które wraz z pracownikiem prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Informacje podane przez pracownika posłużą ustaleniu wysokości dofinansowania z Funduszu”.

- Jadwiga Stefaniak artykuł (Sł.Pracow.2008.10.33):

„Jednym ze sposobów pozyskiwania informacji o sytuacji socjalnej osoby uprawnionej i jej rodziny może być jej oświadczenie”.

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego np. w wyroku z dnia 16 września 2009r. sygn. akt I UK 121/09 cyt.: „2. Przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powinny być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady”.

Sąd Apelacyjny podziela wywody poczynione przez Sąd Najwyższy w przytoczonych orzeczeniach i ich uzasadnieniach.

W przedmiotowej sprawie bezsporne było, że świadczenia w postaci dofinansowania z funduszu socjalnego m.in. z okazji Dnia Edukacji Narodowej i Bożego Narodzenia, były przyznawane bez uwzględnienia kryterium dochodowego, a wysokość świadczeń była uzależniona od wymiaru czasu pracy. Pracownicy nie składali żadnych oświadczeń dotyczących swojej sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej.

W istocie zatem świadczenia z ZFŚS określone szczegółowo w zaskarżonej decyzji przyznawane były przez pracodawcę bez oceny sytuacji materialnej i życiowej pracowników a więc wbrew zasadzie wynikającej z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Oznacza to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo uznał je za przychód.

W niniejszej sprawie odwołujący winien był dokonać analizy sytuacji życiowej, materialnej i osobistej w latach 2007 i 2008 każdego pracownika z osobna. Nie musi to przy tym wiązać się z podejmowaniem nadzwyczajnych działań ze strony pracodawcy, generowaniem dodatkowych sił i środków. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wystarczające byłoby złożenie przez każdego pracownika oświadczenia o wysokości dochodu na jednego członka rodziny ze wskazaniem ile osób i w jakim wieku składa się na rodzinę pracownika. Taka informacja ujmowałaby w istocie nie tylko dochody pracownika osiąmane u odwołującego, ale także dochody pracownika osiąmane poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z pracownikiem. Powyższe obrazuje zarówno sytuację osobistą, rodzinną jak i materialną, jak tego wymaga ustawa. Stanowisko takie jest prezentowane zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i literaturze przedmiotu.

Niezgodne z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, iż jest bowiem twierdzenie, iż członkowie komisji socjalnej znali dokładnie sytuację materialną i rodzinną każdego z pracowników i w ten sposób mogli różnicować wysokość przyznawanych świadczeń z funduszu socjalnego, w sytuacji gdy w rzeczywistości świadczenia

przyznawane był w jednakowej wysokości a jedynym kryterium brany pod uwagę przy ustalaniu ich wysokości był wymiar czasu pracy danego pracownika u odwołującego. Tym samym świadczenia finansowane z funduszu socjalnego nie spełniały, celu socjalnego jakim jest niwelowanie różnic w poziomie życia pracowników i ich rodzin.

Art. 8 ust. 1 cyt. ustawy, wyraźnie powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Jest to tzw. kryterium socjalne, którego przyjęcie przez ustawodawcę prowadzi do wniosku, że jest wykluczone przyznawanie ulgowych usług i świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych w tej samej wysokości, według zasady "każdemu po równo". Doświadczenie życiowe pokazuje zarazem, że jest mało prawdopodobne, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej więc możliwość taką należy wyłączyć, gdy uprawnionymi jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób. Sprzeczne z ustawą jest więc wydatkowanie środków funduszu niezgodnie z zasadą ich przyznawania według kryterium socjalnego, to jest kryterium uzależniającego przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu (por. wyrok Sądu Najwyższego wraz z uzasadnieniem z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, OSNP 2003 nr 14, poz. 331).

W tej sytuacji przychód osiągnięty przez pracowników szczegółowo określony w zaskarżonej decyzji stanowi podstawę wymiaru składek w myśl art. 18 ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106). Wobec czego decyzja organu rentowego była prawidłowa.

Uwzględniając powyższe rozważania Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

/SSA Marek Borkiewicz/ /SSA Iwona Niewiadowska-Patzer/ /SSA Ewa Cyran/